

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 18.2.2009
KOM(2009) 68 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA

**biudžeto valdymo institucijai apie bendrajame biudžete numatytas garantijas
Padėtis 2008 m. birželio 30 d.**

{SEK (2009) 159}

KOMISIJOS ATASKAITA

**biudžeto valdymo institucijai apie bendrajame biudžete numatytas garantijas
Padėtis 2008 m. birželio 30 d.**

{SEK (2009) 159}

TURINYS

1.	Įvadas ir operacijų rūšys.....	4
2.	Pokyčiai nuo 2007 m. gruodžio 31 d. ataskaitos.....	4
3.	Rizikos, kuriai teikiama Biudžeto garantija, duomenys.....	5
3.1.	Rizikos apibrėžtis	5
3.2.	Su valstybėmis narėmis susijusi rizika.....	6
3.3.	Su trečiosiomis šalimis susijusi rizika	8
3.4.	Iš Biudžeto garantuojama bendroji rizika	9
3.5.	Rizikos raida	9
4.	Įsipareigojimų nevykdymas, Biudžeto garantijų panaudojimas ir įsiskolinimai	11
4.1.	Mokėjimai iš grynųjų pinigų išteklių.....	11
4.2.	Mokėjimai iš Biudžeto	11
4.3.	Išorės veikslių garantijų fondo panaudojimas.....	11
5.	Išorės veikslių garantijų fondas.....	11
5.1.	Išieškotos lėšos.....	11
5.2.	Turtas	11
5.3.	Planuojama suma	11
6.	Rizikos vertinimas. Ekonominė ir finansinė trečiųjų šalių, kurios gauna naudos iš svarbiausių ES skolinimo operacijų, padėtis.....	12
6.1.	Įvadas	12
6.2.	Šalys kandidatės.....	12
6.3.	Potencialios šalys kandidatės.....	13

1. ĮVADAS IR OPERACIJŲ RŪŠYS

Ši ataskaita teikiama pagal Finansinio reglamento 130 straipsnį, kuriame nustatyta, kad Komisija *Europos Parlamentui ir Tarybai dukart per metus praneša apie biudžeto garantijas ir atitinkamą riziką*¹. Prie jos pridedamas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, kuriame pateiktos išsamios lentelės ir paaiškinimai (toliau – priedas)².

Europos Sąjungos biudžetu (toliau – Biudžetas) garantuojama rizika atsiranda dėl įvairių skolinimo ir garantijų operacijų, kurias galima suskirstyti į dvi kategorijas:

- Europos Bendrijų suteiktos paskolos siekiant makroekonominių tikslų, t. y. makrofinansinės pagalbos³ (MFP) paskolos trečiosioms šalims ir susijusios su Bretton Woods institucijomis, mokėjimų balanso paskolos, kuriomis teikiama parama EPS nepriklausančioms valstybėms narėms, kovojančioms su pereinamojo laikotarpio sunkumais; bei
- paskolos, suteiktos siekiant mikroekonominių tikslų (Euratomo paskolos ir, svarbiausia, Europos investicijų banko (EIB) paskolos valstybėms ne narėms⁴). Nuo 1994 m. šioms operacijoms teikiama Išorės veiksmų garantijų fondo (toliau – Fondas)⁵, kuris įsteigtas siekiant, be kita ko, apriboti reikalavimų vykdyti išsipareigojimus, susijusius su Biudžete numatytais garantijomis skolinimo operacijoms trečiosiose šalyse (jei šalis tampa valstybe nare, rizika tenka tiesiogiai Biudžetui), poveikį Biudžetui, garantija. Jei Fondui nepakanka išteklių, jų bus prašoma iš Biudžeto.

Tarybos reglamentas, kuriuo įsteigiamas Fondas (toliau – Fondo reglamentas⁶) ir kuris priimtas 1994 m., pirmą kartą iš dalies pakeistas 1999 m. Tarybos reglamentą 2004 m. Tarybai iš dalies pakeitus antrą kartą, Fondo garantija operacijoms nebeteikiama, jei trečiosios šalys tampa valstybėmis narėmis. Bendrijos suteiktos arba garantuotos paskolos valstybėms narėms dengiamos tiesiogiai iš Biudžeto.

2. POKYČIAI NUO 2007 M. GRUODŽIO 31 D. ATASKAITOS

Pirmoje 2008 m. pusėje lėšų pagal makrofinansinės pagalbos ir Euratomo paskolas neišmokėta.

2008 m. spalį išmokėta 22 mln. USD pagal Euratomo paskolą.

Kalbant apie EIB finansavimo operacijas, EIB iš viso pasirašė sutarčių už 1 884 mln. EUR pagal bendrąjį įgaliojimą 2007–2013 m. (Tarybos sprendimas 2006/1016/EB). Kalbant apie išmokų dydį, buvo išmokėta 911 mln. EUR suma, iš kurios 286 mln. EUR išmokėta pagal naująjį bendrąjį įgaliojimą 2007–2013 m.

¹ Ankstesnė ataskaita apie 2007 m. gruodžio 31 d. biudžete numatytas garantijas pateikta COM (2008) 451 ir SEC (2008) 2249.

² SEC (2008) [...].

³ Makrofinansinė pagalba taip pat gali būti dotacijos trečiosioms šalims. Daugiau informacijos apie makrofinansinę pagalbą galima rasti Komisijos ataskaitoje COM (2008) 590 ir SEC (2008) 2504.

⁴ EIB įgaliojimų duomenys pateikiami priedo A1 lentelėje, o nuorodos į teisinį pagrindą išvardytos priedo A4 lentelėje.

⁵ Naujausią Fondo veiklos ataskaitą žr. COM (2006) 695 „Išsami Garantijų fondo veiklos ataskaita“ ir prie jos pridėtame tarnybų darbiniame dokumente (SEC (2006) 1460).

⁶ 1994 m. spalio 31 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2728/94, įsteigiantis Išorės veiksmų garantijų fondą (OL L 293, 1994 11 12, p. 1).

Reikia pažymėti, kad po veiksmų, kurių ėmėsi Parlamentas, 2008 m. lapkričio 6 d. Teisingumo teismas panaikino Tarybos sprendimą 2006/1016/EB, nes jis buvo priimtas remiantis neteisingu teisiniu pagrindu. Panaikindamas sprendimą, Teismas nusprendė, kad jo „galiojimas Europos investicijų banko finansavimo, kuris bus atliktas iki išgaliojant naujam sprendimui, priimtam remiantis tinkamu teisiniu pagrindu, t. y. pagal abu EB 179 ir 181a straipsnius, atžvilgiu pratęsiamas dvylikai mėnesių skaičiuojant nuo šio sprendimo paskelbimo datos“. Šiuo tikslu Komisija dabar rengia pasiūlymą Europos Parlamentui ir Tarybai.

3. RIZIKOS, KURIAI TEIKIAMA BIUDŽETO GARANTIJA, DUOMENYS

3.1. Rizikos apibrėžtis

Rizika, kuriai teikiama Biudžeto garantija, atsiranda dėl negražintos pagrindinės paskolos dalies ir palūkanų sumos, susijusios su operacijomis su garantija.

Įsipareigojimų nevykdymo atveju operacijų nuostoliai bus padengti iš Fondo, kai tos operacijos susijusios su trečiosiomis šalimis (73 % visų neįvykdytų skolinių įsipareigojimų su garantija 2008 m. birželio 30 d.), ir tiesiogiai iš Biudžeto, kai jos susijusios su valstybėmis narėmis (paskolos projektams arba jų naudai valstybėse narėse sudaro likusius 27 % visų neįvykdytų skolinių įsipareigojimų). Su valstybėmis narėmis susijusios paskolos su garantija sudaro didelę visų paskolų su garantija dalį dėl pastaruoju metu įvykusių plėtros bangų. Pagal Fondo reglamento 1 straipsnio trečią pastraipą, kai šalis tampa valstybe nare, paskolų rizika garantuojama nebe iš Fondo, bet iš Biudžeto.

Šioje ataskaitoje naudojami du metodai rizikai, kuriai teikiama Biudžeto garantija (tiesiogiai arba netiesiogiai per Fondą), įvertinti:

- visos negražintos pagrindinės paskolos dalies sumos, susijusios su atitinkamomis operacijomis konkrečią dieną, įskaitant sukauptas palūkanas, apskaičiavimo metodas. Pagal šią metodiką nustatomas rizikos, kuriai teikiama Biudžeto garantija konkrečią dieną, laipsnis,
- biudžetinis metodas, arba metinė iš Biudžeto dengiama rizika, kai apskaičiuojama didžiausia suma, kurią Bendrija turėtų išmokėti per finansinius metus, darant prielaidą, kad visų paskolų su garantija atžvilgiu įsipareigojimai nevykdomi⁷.

⁷ Ją apskaičiuojant atsižvelgiama ne į visą paskolų, kurių atžvilgiu įsipareigojimai nevykdomi, sumą, bet tik į jų pagal terminą mokėtinas dalis (taip pat žr. priedo 1 skirsnį).

1 lentelė. Visi neįvykdyti skoliniai įsipareigojimai 2008 m. birželio 30 d. (mln. EUR)

	Negražinta pagrindinės paskolos dalies suma	Sukauptos palūkanos	Iš viso	%
<u>Valstybės narės*</u>				
Makrofinansinė pagalba	196	5	201	1 %
Euratomas	435	9	444	3 %
EIB	3 976	36	4 012	23 %
<u>Valstybės narės*, tarpinė suma</u>	4 606	51	4 657	27 %
<u>Trečiosios šalys</u>				
Makrofinansinė pagalba	534	13	547	3 %
Euratomas	39	1	40	<1 %
EIB	11 729	128	11 857	69 %
<u>Trečiosios šalys, tarpinė suma</u>	12 302	142	12 444	73 %
Iš viso	16 908	193	17 101	100 %

* Šiai rizikai teikiama tiesioginė Biudžeto garantija; ši rizika aprėpia Bulgariją ir Rumuniją, nes 2007 m. sausio 1 d. jos įstojo į ES.

Priedo A1, A2, A3 ir A4 lentelėse pateikiama išsamesnė informacija apie šiuos neįvykdytus skolinius įsipareigojimus, visų pirma kiek tai susiję su viršutinėmis ribomis, išmokėtomis sumomis arba garantijų normomis.

Visa negražintos pagrindinės paskolos dalies ir palūkanų suma, dengiama iš biudžeto, sumažėjo 122 mln. EUR iki 17 101 mln. EUR, palyginti su 2007 m. gruodžio 31 d. situacija.

3.2. Su valstybėmis narėmis susijusi rizika

Dabartinė su valstybėmis narėmis susijusi rizika kyla dėl paskolų, suteiktų prieš stojimą.

2008 m. antrąjį pusmetį iš Biudžeto bus garantuojama 378 mln. EUR su valstybėmis narėmis susijusi rizika. 2 lentelėje parodyta, kad Bulgarija ir Rumunija yra pirmoje ir antroje vietose tarp valstybių narių pagal neįvykdytus skolinius įsipareigojimus.

2 lentelė. Valstybės narės eilės tvarka pagal didžiausios rizikos, kuriai teikiama biudžeto garantija per antrąjį 2008 m. pusmetį, poziciją (mln. EUR)

Eilės nr.	Šalis	2008	%
1	Rumunija	116,7	30,8 %
2	Bulgarija	91,9	24,3 %
3	Čekija	45,2	11,9 %
4	Lenkija	42,3	11,2 %
5	Slovakija	32,5	8,6 %
6	Slovėnija	19,1	5,0 %
7	Vengrija	18,1	4,8 %
8	Kipras	4,8	1,3 %
9	Latvija	3,7	1,0 %
10	Lietuva	3,3	0,9 %
11	Estija	0,6	0,1 %
12	Malta	0,3	0,1 %
	Iš viso	378,3	100,0 %

Valstybių narių rizika yra susijusi su visomis paskutinių dviejų plėtros bangų valstybėmis narėmis, o paskolų mokėjimo terminas baigiasi 2031 m.

3.3. Su trečiosiomis šalimis susijusi rizika

Per antrąjį 2008 m. pusmetį iš Fondo bus garantuojama didžiausia su trečiosiomis šalimis susijusi rizika – 571 mln. EUR. Toliau išvardytos dešimt šalių, kurių bendra neįvykdytų skolinių įsipareigojimų suma yra didžiausia. Ši suma sudaro 79 % rizikos, kuriai teikiama Fondo garantija 2008 m. Šių šalių ekonominė padėtis išanalizuota ir pakomentuota 6 skirsnyje.

3 lentelė. 10 svarbiausių trečiųjų šalių eilės tvarka pagal didžiausios rizikos, kuriai teikiama Fondo garantija per antrąjį 2008 m. pusmetį, poziciją (mln. EUR)

Eilės Nr.	Šalis	2008	Bendros didžiausios rizikos %
1	Turkija	158,4	21,8 %
2	Egiptas	91,7	12,6 %
3	Tunisas	64,6	8,9 %
4	Maroka	64,4	8,9 %
5	Libanas	55,0	7,6 %
6	Pietų Afrika	46,8	6,4 %
7	Serbija	29,4	4,0 %
8	Meksika	20,5	2,8 %
9	Jordanija	20,4	2,8 %
10	Kroatija	20,3	2,8 %
Iš viso 10 šalių		571,3	78,7 %

Iš Fondo garantuojamos 57 šalių paskolos su garantija, kurių mokėjimo terminas baigiasi 2038 m. Išsami informacija pagal atskiras šalis pateikiama priedo A2 lentelėje.

3.4. Iš Biudžeto garantuojama bendroji rizika

Iš viso iš Biudžeto per antrąjį 2008 m. pusmetį bus garantuojama 1 104 mln. EUR suma, kurią sudaro sumos, mokėtinos šiuo laikotarpiu, iš jų 34 % šios sumos turi sumokėti valstybės narės (žr. priedo A2 lentelę).

3.5. Rizikos raida

Rizika, susijusi su valstybėmis narėmis, ateityje turėtų mažėti, nes valstybėms narėms suteiktos Euratomo, makrofinansinės pagalbos paskolos arba paskolos su EIB garantija gražinamos (žr. A1 diagramą priedo 1.3 skirsnyje).

Tačiau bendra rizika, susijusi su valstybėmis narėmis, didės Bendrijai aktyviau teikiant vidutinės trukmės finansinę pagalbą (mokėjimų balanso priemonė). Ši finansinė priemonė

suteikia galimybę teikti paskolas vienai ar daugiau valstybių narių, kurios dar neįsivedė euro ir kurios susiduria su einamųjų mokėjimų balanso problemomis arba tokios problemos joms rimtai gresia. 2008 m. antrąjį pusmetį su Vengrija buvo pasirašyta 6 500 mln. EUR paskolos Vengrijai sutartis⁸.

Trečiosioms šalims skiriamoms makrofinansinės pagalbos paskoloms taikomi atskiri Tarybos sprendimai. Finansinę pagalbą, teikiamą pagal 2007 m. gruodžio 10 d. Tarybos sprendimą 2007/860/EB dėl Bendrijos makrofinansinės pagalbos suteikimo Libanui, sudaro 50 mln. EUR paskolų ir iki 30 mln. EUR dotacijų. 2009 m. paskolos dalį ketinama išmokėti dviem vienodo dydžio dalimis. Euratomo paskolų valstybėms narėms arba tam tikrose reikalavimus atitinkančiose ES nepriklausančiose šalyse (Rusijos Federacija, Armėnija, Ukraina) viršutinė riba yra 4 mlrd. EUR, iš kurių apie 85 % jau panaudota. Likutis yra apie 600 mln. EUR. Pagal galiojantį 2004 m. paskolos susitarimą Ukrainoje esančiai elektrinei K2R4 (83 mln. USD ekvivalentas eurais pagal paskolos teikimo susitarimą), 2007 m. buvo išmokėta 39 mln. EUR. Kaip paaiškinta 2 skirsnyje, 2008 m. spalio 10 d. buvo išmokėta nauja 22 mln. USD dalis.

Ankstesnis bendrasis EIB įgaliojimas pasibaigė 2007 m. liepos 31 d. Iki tos dienos buvo pasirašyta sutarčių, kurios kartu sudaro 98 % didžiausios sumos pagal šį įgaliojimą (20 060 mln. EUR – žr. priedo A5 lentelę). Iš viso lieka išmokėti 6 774 mln. EUR sumą pagal ankstesnius EIB įgaliojimus, iš kurios 97 % susiję su ankstesniu bendruoju įgaliojimu⁹ ir turėtų būti išmokėti per 10 metų nuo šio įgaliojimo pabaigos, nes Bendrijos garantija nustoja galioti šio laikotarpio pabaigoje¹⁰.

Svarbiausias dalykas, kuris turės įtakos Biudžeto rizikai ateityje yra Bendrijos garantija, suteikta EIB pagal bendrąjį įgaliojimą 2007–2013 m. Bendrijos garantija neviršija 65 % visos pagal EIB finansavimo operacijas išmokėtų kreditų ir suteiktų garantijų sumos, atėmus sugrąžintas sumas ir įskaitant visas susijusias sumas, o viršutinė riba neviršija 27 800 mln. EUR¹¹. 2008 m. birželio 30 d. pagal šį įgaliojimą buvo pasirašyta sutarčių iš viso už 3 761 mln. EUR; iš tos sumos šiuo metu neišmokėta 3 352 mln. EUR (žr. priedo A6 lentelę).

Priedo 1.3 skirsnio A2 diagramoje modeliuojami kai kurie scenarijai: paskolų sumų išmokėjimų pagal ankstesnius įgaliojimus (prieš bendrąjį įgaliojimą 2007–2013 m.) ir pagal bendrąjį įgaliojimą 2007–2013 m., nes šie išmokėjimai turi didelį poveikį Fondo atidėjiniams.

⁸ 2008 m. lapkritį Latvija kreipėsi į ES dėl pagalbos pagal mokėjimų balanso priemonę.

⁹ Žr. priedo 1.3 skirsnį.

¹⁰ Žr. atnaujinto ir iš dalies pakeisto EB ir EIB garantijos susitarimo, pasirašyto 2005 m. rugpjūčio 30 d. ir rugsėjo 2 d., 1.06 straipsnį.

¹¹ Ją sudaro 25 800 mln. EUR nustatytos didžiausios sumos pagrindinė viršutinė riba ir 2 000 mln. EUR neprivalomas išipareigojimas, dėl kurio sprendimą priima Taryba.

4. ĮSIPAREIGOJIMŲ NEVYKDYMAS, BIUDŽETO GARANTIJŲ PANAUDOJIMAS IR ĮSISKOLINIMAI

4.1. Mokėjimai iš grynųjų pinigų išteklių

Kai skolininkas vėluoja sumokėti Komisijai, Komisija naudoja savo grynųjų pinigų išteklius siekdama išvengti vėlavimų ir su skolinimosi operacijomis susijusių išlaidų¹².

4.2. Mokėjimai iš Biudžeto

Pagal Biudžeto 01 04 01 straipsnį „Europos bendrijos garantijos skolinimo operacijoms“ asignavimų neprašyta, nes per pirmąjį 2008 m. pusmetį įsipareigojimų nevykdymo atvejų neužregistruota.

4.3. Išorės veikslių garantijų fondo panaudojimas

Kai paskolos gavėjas (trečiosios šalys) vėluoja grąžinti paskolą, kurią suteikė arba kuriai garantiją suteikė Bendrija, kreipiamasi į Fondą su prašymu padengti neįvykdytus įsipareigojimus per tris mėnesius nuo tos dienos, kai skola turėjo būti grąžinta¹³.

Per pirmąjį 2008 m. pusmetį Fondui tokių prašymų nepateikta.

2008 m. birželio 30 d. bendrieji įsiskolinimai, t. y. Argentinos Respublikos įsipareigojimų nevykdymo palūkanos, sudaro 1 718 493,12 USD, iš jų 1 448 433,44 USD (arba 918 823,54 EUR) Fondas dar turi susigrąžinti. Kadangi Fondui prašymų padengti likusį skirtumą nepateikta, ši suma turi būti sumokėta Europos investicijų bankui.

5. IŠORĖS VEIKSMŲ GARANTIJŲ FONDAS

5.1. Išieškotos lėšos

2008 m. pirmą pusmetį išieškojimų nebuvo. Tačiau 2008 m. gruodžio 12 d. iš Argentinos Respublikos buvo gauta 1 448 433,44 USD įsipareigojimų nevykdymo palūkanų.

5.2. Turtas

2008 m. birželio 30 d. Fondo grynasis turtas buvo 1 029 656 202,33 EUR.

5.3. Planuojama suma

Fondas turi sukaupti tinkamą sumą (planuojamą sumą), kuri yra 9 % visų negrąžintų pagrindinių paskolų dalių iš visų operacijų, pridėjus sukauptas palūkanas. Fondo išteklių (1 029 656 202,33 EUR) ir negrąžintų pagrindinių paskolų dalių¹⁴ (12 443 426 701,62 EUR) santykis, kaip apibrėžta Fondo reglamente šiek tiek pagerėjo nuo 8,26 % 2007 m. gruodžio 31 d. iki 8,29 % 2008 m. birželio 30 d. 2009 m. sausio mėnesį pervedus 91,60 mln. EUR,

¹² Žr. 2000 m. gegužės 22 d. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1150/2000, įgyvendinančio Sprendimą 94/728/EB, Euratomas dėl Bendrijų nuosavų išteklių sistemos, 12 straipsnį.

¹³ Išsamiau žr. priedo 1.4.3 skirsnį.

¹⁴ Įskaitant sukauptas palūkanas.

įtrauktų į 2009 m. preliminarų biudžeto projektą 2007 m. pabaigoje, šis santykis priartės prie planuojamų 9 %.

2007 m. pabaigoje Fondo ištekliai buvo mažesni negu planuota suma. Pagal naujas 2007 m. sausio 30 d. Tarybos priimtas atidėjinių taisykles¹⁵ 91,60 mln. EUR atidėjinytis buvo įtrauktas į 2009 m. preliminarų biudžeto projektą kartu su 500 000,00 EUR suma išorės vertinimui pagal EIB išorės įgaliojimo laikotarpio vidurio peržiūrą, kaip numatyta Tarybos sprendimu 2006/1016/EB¹⁶.

6. RIZIKOS VERTINIMAS. EKONOMINĖ IR FINANSINĖ TREČIŲJŲ ŠALIŲ, KURIOS GAUNA NAUDOS IŠ SVARBIAUSIŲ ES SKOLINIMO OPERACIJŲ, PADĖTIS

6.1. Įvadas

Ankstesniuose ataskaitos skirsniuose pateikiama informacijos apie kiekybinius rizikos, garantuojamos iš Biudžeto, aspektus. Tačiau taip pat reikėtų įvertinti rizikos, kuri priklauso nuo operacijos rūšies ir skolininkų padėties (žr. 3.3 skirsnį), pobūdį. Lentelės su šalių rizikos vertinimu pateikiamos atskirai Komisijos tarnybų darbiniam dokumente. Šios analizės, susijusios su dešimčia šalių, kurios 2008 m. antrą pusmetį sudarė didžiausią riziką Biudžetui (žr. 3.3 skirsnį), ir šalių, kurios turi tiesioginės įtakos Bendrijos biudžetui (makrofinansinė pagalba ir Euratomo paskolos), santrauka pateikiama ataskaitoje ir priede. Analizė, susijusi su šalimis kandidatėmis ir galimomis šalimis kandidatėmis, pateikiama toliau.

6.2. Šalys kandidatės

Kroatijoje realiojo BVP (bendrojo vidaus produkto) augimas 2007 m. padidėjo 5,6 %, palyginti su 4,8 % 2006 m. Augimą daugiausia lėmė spartesnis privačiojo ir viešojo sektoriaus vartojimo augimas, kurį skatino stiprus, tačiau lėtėjantis kreditų augimas, vienkartinės išmokos pensininkams ir priešrinkiminės išlaidos. 2008 m. pirmą ketvirtį ekonomikos augimas sulėtėjo iki 4,3 % metinio dydžio ir šiek tiek iš naujo susibalansavo, nes intensyviau investuojant, ypač privačiame sektoriuje, vartojimas buvo nuosaikus ir iš dalies atspindėjo tam tikrus teigiamus pokyčius visoje verslo aplinkoje. Einamosios sąskaitos deficitas padidėjo nuo 7,9 % BVP 2006 m. iki 8,7 % 2007 m. ir paskutinius dvylika mėnesių iki 2008 m. kovo toliau didėjo iki 9,6 %, daugiausia dėl didesnio prekybos deficito, kurį lėmė didelė vidaus paklausa, aukštesnės pasaulinės prekių ir energijos kainos bei mažesnis eksporto augimas. Grynosios TUI (tiesioginių užsienio investicijų) įplaukos 2007 m. padidėjo 33 % ir sudarė 9,1 % BVP, tokiu būdu viršydamos einamosios sąskaitos deficitą. Bendroji išorės skola ir toliau augo – tai lėmė spartėjantis tiesioginis verslo sektoriaus skolinimasis, o valdžios ir bankų sektoriai sumažino savo neapmokėtus užsienio įsipareigojimus. Bendrosios išorės skolos ir BVP santykis išaugo nuo 85,5 % 2006 m. pabaigoje iki 88,9 % 2007 m. pabaigoje.

Buvusios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos bendrojo produkto augimo tempai gerokai padidėjo – nuo 4 % 2006 m. iki apie 5 % (realiaja verte) 2007 m. Svarbūs augimo šaltiniai buvo plieno produktų eksportas ir privatusis vartojimas. Einamosios sąskaitos padėtis per paskutinius metų mėnesius pablogėjo, 2007 m. pabaigoje jos deficitas siekė beveik 3 % BVP. Bendros TUI įplaukos 2007 m. pabaigoje vėl sudarė 4,8 % BVP, nors 2006 m. įgyvendinus vieną privatizavimo projektą energetikos sektoriuje TUI įplaukos padidėjo iki

¹⁵ 2007 m. sausio 30 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 89/2007, OL L 22, 2007 1 31, p. 1.

¹⁶ OL L 414, 2006 12 30, p. 102.

beveik 6 % BVP. Iki termino gražinus dalį skolos, šalies užsienio skola sudarė apie 50 % BVP.

2007 m. metinis BVP augimas **Turkijoje** buvo 4,5 % – sumažėjo, palyginti su 6,9 % 2006 m. Dėl didesnės infliacijos ir dėl to, kad Centrinis bankas ėmė vykdyti dar griežtesnę pinigų politiką, 2006 m. viduryje sumažėjo vidaus paklausos augimas. Einamosios sąskaitos deficitas beveik nepakito – sudarė beveik 6 % BVP. 2007 m. bendrosios tiesioginių užsienio investicijų įplaukos buvo 3 % BVP, iš jų maždaug du trečdaliai skirti finansų sektoriui. Ankstesniais metais šalies išorės skola iki 2007 m. pabaigos sumažėjo maždaug 2 procentiniais punktais iki 37 % BVP. Kartu valstybės skola sumažėjo iki 39 % BVP, palyginti su 46 % BVP 2006 m. Turkijos bankai dažnai skolinasi tarptautinėse rinkose, kad finansuotų vidaus paskolas, taigi, numatoma, kad pamažu jie ims jausti pasaulinio kreditavimo suvaržymo poveikį.

6.3. Potencialios šalys kandidatės

Bosnijos ir Hercegovinos realiojo BVP augimas sulėtėjo nuo 6,7 % 2006 m. iki 6 % 2007 m. 2007 m. augantis prekybos deficitas lėmė einamosios sąskaitos deficito padidėjimą nuo 8,4 % BVP 2006 m. iki 13,1 % BVP 2007 m. Einamosios sąskaitos deficitą visiškai padengė grynosios TUI, nes dėl stambių Serbų Respublikos (Republika Srpska, Република Српска) vykdomų privatizavimo projektų ir dėl santykinai geresnių plyno lauko investicijų rezultatų TUI šoktelėjo iki 13,8 % BVP. Valstybės užsienio skola iki 2007 m. pabaigos sumažėjo iki 18,5 % BVP, o bendra užsienio skola sudaro mažiau kaip 50 % BVP.

Serbijos realusis BVP 2007 m. išaugo 7,5 %. Einamosios sąskaitos deficitas padidėjo iki 16 % BVP – tai daugiausia lėmė augantis prekybos deficitas ir grynųjų einamųjų pervedimų sumažėjimas. Grynosios TUI įplaukos sumažėjo iki 5,1 % BVP, o užsienio skolinimasis išaugo iki 10,3 % BVP. Dėl kapitalo įplaukų sulėtėjimo užsienio valiutos atsargos Serbijos nacionaliniame banke sumažėjo iki 3 % BVP. Serbijos nacionalinio banko užsienio valiutos atsargos buvo lygios 7,5 mėnesių prekių ir paslaugų importo vertei metų pabaigoje. Užsienio skola tebebuvo to paties lygio – sudarė 62 % BVP, o privačiojo ir viešojo sektorių užsienio skola iki 2007 m. pabaigos sudarė atitinkamai 41 % ir 21 % BVP.

Iš **Juodkalnijos** BVP rodiklių matyti, kad spartus ekonomikos augimas 2008 m. pirmą pusmetį sudarė 8 % – gamybos požiūriu ją daugiausia lėmė paslaugos, o paklausos požiūriu – privatusis vartojimas. Einamosios sąskaitos deficito rodiklis gerokai pablogėjo – sudarė 39 % BVP – dėl didelio prekybos deficito ir smarkiai mažėjančio eksporto. Tačiau TUI įplaukos 2008 m. pirmą pusmetį mažėjo nestipriai ir grynosios TUI sudarė 22 % BVP. Dėl spartaus vidaus išiskolinimo augimo valstybės skola padidėjo iki 33,6 % BVP. O valstybės užsienio skolos dalis, pasinaudojus gerais fiskaliniais rezultatais ir gražinus dalį skolos daugiašaliams kreditoriams sumažėjo iki 17,5 % BVP.